

Perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisaloitelain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansalaisaloitelain muuttamisesta (HE 251/2018 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Laura Nurminen, oikeusministeriö
- professori Päivi Leino-Sandberg

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- professori Markku Suksi

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansalaisaloitelakia. Kansalaisaloitemenettelyä on tarkoitus sujuvoittaa ja selkiyttää muun muassa aloitteen vireillepanoprosessin ja kannatusilmoitusten julkisuuden osalta teknisluonteisilla muutoksilla.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019.

Esitykseen sisältyvissä säätämisyjärjestysperusteluissa lakiehdotusta tarkastellaan ennen muuta asioiden käsittelyn jatkuvuutta koskevan 49 §:n ja kansanäänestystä ja kansalaisaloitetta koskevan 53 §:n kannalta. Lakiehdotus katsotaan voitavan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansalaisaloitelakia. Kansalaisaloitemenettelyä on tarkoitus sujuvoittaa ja selkiyttää muun muassa aloitteen vireillepanoprosessin osalta teknisluonteisilla muutoksilla.

Valiokunnan mietintö PeVM 11/2018 vp

Saamansa selvityksen perusteella perustuslakivaliokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja ehdottaa sen hyväksymistä viranomaisrakenteiden muuttumiseen liittyvin muutoksin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kansalaisaloitelain maininnat Väestörekisterikeskuksesta muutetaan maininnoiksi Digi- ja väestötietovirastosta. Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi Digi- ja väestötietovirastosta sekä aluehallintovirastoista annetun lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamisesta (HE 233/2018 vp), jossa ehdotetaan, että nykyisten Väestörekisterikeskuksen, maistraattien sekä Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimivan maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön tehtävät yhdistetään uudeksi kokonaisuudeksi Väestörekisterikeskukseen. Samalla viraston nimi muutettaisiin Digi- ja väestötietovirastoksi. Esityksen käsittely eduskunnassa on kesken. Lain 3, 7, 9, 11, 12 ja 15 §:n viittauksia Väestörekisterikeskukseen ei siten tule muuttaa viittauksiksi Digi- ja väestötietovirastoon. Lisäksi voimaantulosäännöksen 2 momentti tulee tarpeettomana poistaa. Perustuslakivaliokunta ehdottaa lisäksi, että voimaantulosäännös muotoillaan tavanomaisesti.

Liikenne- ja viestintävirasto on aloittanut toimintansa 1.1.2019. Kansalaisaloitelain 7, 10 ja 15 §:n viittaukset Viestintävirastoon ehdotetaan sen vuoksi muutettaviksi viittauksiksi Liikenne- ja viestintävirastoon.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Perustuslakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 251/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

kansalaisaloitelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansalaisaloitelain (12/2012) 3 §, 5 §:n 3 momentti, 7—12 § ja 13 §:n 1 momentti, 15 ja 16 § seuraavasti:

3 §

Kansalaisaloitteen vastuuhenkilö

Kansalaisaloitteen voi panna vireille vähintään viisi äänioikeutettua Suomen kansalaista.

Valiokunnan mietintö PeVM 11/2018 vp

Aloitteen vireillepanijoita kutsutaan aloitteen vastuuhenkilöiksi.

Aloitteen vastuuhenkilöiden yhteystiedot on ilmoitettava asiainnoin yhteydessä Väestörekisterikeskukselle, oikeusministeriölle ja eduskunnalle aloitetta koskevaa yhteydenpitoa varten.

5 §

Kannatusilmoitusten kerääminen

Kannatusilmoituksia kerätessä on aloite, tieto sen vastuuhenkilöistä ja heidän yhteystietonsa oltava aloitteen allekirjoittajien nähtävissä. Aloitetta ei saa muuttaa kannatusilmoitusten keräyksen alkamisen jälkeen.

7 §

Sähköisen menettelyn tekniset vaatimukset

Kerätessä kannatusilmoituksia sähköisesti tietoverkossa on käytettävä Liikenne- ja viestintäviraston hyväksymää tietojärjestelmää. Hyväksynnän edellytyksenä on, että:

- 1) kannatusilmoitusten keräyksessä käytetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009) tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista;
- 2) järjestelmän sisältämien tietojen luvaton muuttaminen ja muu luvaton tai asiaton käsittely estetään käyttöoikeushallinnan, käytön valvonnan sekä tietoverkkojen, tietojärjestelmien ja tietopalvelujen asianmukaisilla ja riittävillä turvallisuusjärjestelyillä ja muilla toimenpiteillä;
- 3) järjestelmä on 2 momentissa tarkoitettujen Väestörekisterikeskuksen antamien määräysten mukainen.

Väestörekisterikeskus antaa määräykset tietojärjestelmässä kerättyjen tietojen vakiomuodosta, jossa ne ovat sähköisesti yhdistettävissä väestötietojärjestelmän tietoihin 9 §:ssä säädettyä tarkastusta varten.

Tietojärjestelmän hyväksynnästä ei peritä maksua.

Tieto Liikenne- ja viestintäviraston hyväksynnästä on oltava kansalaisaloitteen allekirjoittajien nähtävissä verkkosivustolla, jossa kannatusilmoitukset kerätään.

8 §

Oikeusministeriön verkkopalvelu

Kannatusilmoituksia voidaan kerätä myös oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa. Tämän edellytyksenä on, että aloite täyttää tässä laissa säädetty vaatimukset. Oikeusministeriö toimii verkkopalvelussaan kerättyjen henkilötietojen rekisterinpitäjänä.

Verkkopalvelun on täytettävä 7 §:ssä säädetty tekniset vaatimukset.

Verkkopalvelun käytöstä ei peritä maksua.

Valiokunnan mietintö PeVM 11/2018 vp

9 §

Kannatusilmoitusten tarkastaminen

Vastuuhenkilö toimittaa kannatusilmoitukset vuoden kuluessa kannatusilmoitusten keräämisen päättymisestä **Väestörekisterikeskukselle**, joka tarkastaa niiden oikeellisuuden ja kelpoisuuden.

Oikeusministeriö toimittaa ylläpitämässään verkkopalvelussa kerätyt kannatusilmoitukset vastuuhenkilön pyynnöstä **Väestörekisterikeskuksen** tarkastettaviksi.

Väestörekisterikeskus vahvistaa, onko hyväksyttyjä kannatusilmoituksia perustuslaissa säädetty vähimmäismäärä.

Kannatusilmoitusten tarkastamisesta ja sen vahvistamisesta, että niitä on säädetty vähimmäismäärä, ei peritä maksua.

10 § (Uusi)

Euroopan unionin kansalaisaloitteeseen liittyvät viranomaistehtävät

Kansalaisaloitteesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 211/2011 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on **Liikenne- ja viestintävirasto**. Mainitun artiklan 2 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen Suomessa on Väestörekisterikeskus.

11 §

Kansalaisaloitteen toimittaminen eduskunnalle

Vastuuhenkilö toimittaa kansalaisaloitteen ja 9 §:n nojalla annetun **Väestörekisterikeskuksen** päätöksen eduskunnalle, jos perustuslaissa ja tässä laissa säädetty aloiteoikeuden edellytykset täyttyvät.

Aloite raukeaa, jollei sitä ole toimitettu eduskunnalle viimeistään vuoden kuluttua 9 §:n nojalla annetusta **Väestörekisterikeskuksen** päätöksestä.

12 §

Henkilötiedot

Kannatusilmoituksissa kerättyjä henkilötietoja voidaan käyttää vain tässä laissa säädetyllä tavalla. Vastuuhenkilöt saavat luovuttaa tietoja vain **Väestörekisterikeskukselle**. Viranomaisen hallussa olevat tiedot ovat julkisia, kun perustuslaissa säädetty kannatusilmoitusten vähimmäismäärä on täytynyt.

Aloitteen vastuuhenkilöiden ja oikeusministeriön on huolehdittava hallussaan olevien kannatusilmoitusten hävittämisestä viimeistään kuuden kuukauden kuluttua 9 §:n nojalla annetusta **Väestörekisterikeskuksen** päätöksestä. Jos kannatusilmoituksia ei toimiteta **Väestörekisterikeskuksen** tarkastettaviksi, ne on hävitettävä viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun kannatusilmoitusten keräys on lopetettu.

Valiokunnan mietintö PeVM 11/2018 vp

Väestörekisterikeskuksen on hävitettävä hallussaan olevat kannatusilmoitukset viiden vuoden kuluttua 9 §:n nojalla tekemästään päätöksestä.

13 §

Taloudellisen tuen ilmoittaminen

Kansalaisaloitteen vastuuhenkilön on huolehdittava siitä, että aloitteen tekemistä varten saatu taloudellinen tuki ja sen antaja ilmoitetaan kannatusilmoituksia kerättyä, jos yksittäisen tuen tai useista samalta tukijalta saaduista suorituksista koostuvan tuen arvo on vähintään 1 500 euroa. Yksityishenkilön nimeä ei saa ilmoittaa ilman hänen suostumustaan, jos hänen antamansa tuen arvo on pienempi kuin 1 500 euroa.

— — — — —

15 §

Muutoksenhaku

Liikenne- ja viestintäviraston, oikeusministeriön ja Väestörekisterikeskuksen tekemään päätökseen saa hakea valittamalla muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

16 §

Rangaistussäännökset

Rangaistus väärän henkilötiedon antamisesta ja väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle sekä salassapitorikoksesta ja salassapitorikkomuksesta samoin kuin tietosuojarikoksesta säädetään rikoslaissa (39/1889).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019.
Väestörekisterikeskus hoitaa tässä laissa Digi- ja väestötietovirastolle säädetyt tehtävät 31 päivään joulukuuta 2019.

— — — — —

Helsingissä 6.2.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Annika Lapintie vas
varapuheenjohtaja Tapani Tölli kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Ilkka Kantola sd
jäsen Kimmo Kivelä sin

Valiokunnan mietintö PeVM 11/2018 vp

jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Leena Meri ps
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Matti Torvinen sin
varajäsen Mats Löfström r
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Liisa Vanhala